

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นการสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครู
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับ บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของครู ในการปลูกฝังค่านิยม พื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6,221 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 456 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา การใช้ภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาความเที่ยง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 20 คน โดยถามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ในเรื่องความยากง่ายและผลของการปลูกฝัง รวมทั้งวิธีดำเนินการของผู้บริหารในการส่งเสริมการปลูกฝัง และสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความยากง่าย ผลของการปลูกฝัง และวิธีดำเนินการของตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา และขอหนังสือจากอธิบดีกรมสามัญศึกษาถึงหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยผู้วิจัยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนแบบสอบถามที่เหลือจำนวนหนึ่งซึ่งไม่สามารถเก็บรวบรวมมาได้ ผู้วิจัยใช้บริการทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t นำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม เสนอไว้ 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหารและครูที่ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

1.1 ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.0 ไม่ระบุเพศ คิดเป็นร้อยละ 3.0 มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือ

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่มากกว่าเป็นผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 78.0 ส่วนใหญ่ร้อยละ 30.0 มีอายุระหว่าง 45 - 49 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.0 มีอายุระหว่าง 50 - 54 ปี ผู้บริหารส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.0 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 19.0 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ผู้บริหารร้อยละ 31.0 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21 - 25 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.0 มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 30 ปี

1.2 ครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นหญิงมากกว่าเป็นชาย คิดเป็น ร้อยละ 74.3 ไม่ระบุเพศ คิดเป็นร้อยละ 6.5 ส่วนใหญ่ร้อยละ 37.5 มีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.5 มีอายุระหว่าง 25 - 29 ปี ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 87.0 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 7.1 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ครูร้อยละ 45.4 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 6 - 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.4 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.0 มีจำนวนคาบสอนทั้งหมดใน 1 สัปดาห์ ระหว่าง 15 - 19 คาบ รองลงมา ร้อยละ 13.9 มีจำนวนคาบสอนระหว่าง 20 - 24 คาบ สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมา ร้อยละ 19.2 สอนวิชาภาษาไทย ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 73.7 มีงานพิเศษ นอกจากการสอน คือ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีจำนวนเท่ากัน คือ เป็นหัวหน้าระดับกับทำงานสหกรณ์

ตอนที่ 2 การรับรู้ของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ว่า

2.1 ผู้บริหารรับรู้ว่ บทบาทที่ครูปฏิบัติจริงรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และคาดหวังให้ครูปฏิบัติรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน พบว่า

2.1.1 บทบาทที่ผู้บริหารเห็นว่าครูได้ปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ

ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์และด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการประหยัดและออม และด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ กล่าวคือ บทบาทที่ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงมากที่สุด คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย บทบาทที่ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

2.1.2 บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมากทุกด้าน กล่าวคือ บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

2.2 ครูรับรู้ว่ามีบทบาทที่ตนเองได้ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน พบว่า

2.2.1 บทบาทที่ครูได้ปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ และด้านการประหยัดและออม กล่าวคือ บทบาทที่ครูเห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติจริงมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยนำหนักความคิดเห็นเท่ากัน 2 ด้าน คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย กับด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา บทบาทที่ครูเห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการประหยัดและออม

2.2.2 บทบาทที่ครูคาดหวังในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน กล่าวคือ บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการประหยัดและออม

สรุปได้ว่า ผู้บริหารรับรู้ว่าครูมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง แต่ครูรับรู้ว่าตนเองมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่คาดหวังทั้งผู้บริหารและครูรับรู้ว่าครูมีบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก

✕ ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สรุปได้ว่า

3.1 ผู้บริหารรับรู้ว่า บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3.2 ครูรับรู้ว่า บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของตนเองในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู แตกต่างกันรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผู้บริหารและครูคาดหวังที่จะให้ครูมีการปฏิบัติสูงกว่าที่ครูได้ปฏิบัติจริง

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ว่า

4.1 การรับรู้บทบาทจริง ผู้บริหารและครูรับรู้ว่าครูมีบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน ปรากฏว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงไม่แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายละเอียดของบทบาทในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหาร และครูมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ครูปฏิบัติจริง ไม่แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ส่วนบทบาทอีก 4 ด้าน คือ บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้บริหารและครูมีความเห็นแตกต่างกันดังนี้

4.1.1 บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 1 บทบาท คือ การฝึกให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3 บทบาท คือ การฝึกให้รู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เช่น ตรวจสอบการทำงานทุกครั้ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนในห้องเรียนและเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาจากบทเรียนที่สงสัย การสอนให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เช่น ทำการบ้านให้เสร็จและส่งตามกำหนดเวลา ซึ่งครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปฏิบัติจริง

4.1.2 บทบาทด้านการประหยัดและออม ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4 บทบาท คือ แนะนำให้เลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็น การส่งเสริมให้รู้จักใช้และดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม เช่น รักษาโต๊ะ เก้าอี้ และของใช้ต่าง ๆ ในห้องเรียนให้สะอาดและเป็นระเบียบอยู่เสมอ ปิดไฟและน้ำทุกครั้ง เมื่อเลิกใช้หรือพบว่าถูกเปิดทิ้งไว้ ตักเตือนเมื่อเห็นการขีดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ กำแพง หรือสิ่งอื่น ๆ ในโรงเรียน การส่งเสริมให้ยอมรับและพอใจในการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่ฐานะและสภาพของตน ซึ่งครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปฏิบัติจริง

4.1.3 บทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2 บทบาท คือ ตักเตือนเมื่อนักเรียนพูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า ส่งเสริมให้พูดความจริง ซึ่งครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปฏิบัติจริง

4.1.4 บทบาทด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3 บทบาท คือ การสร้างเสริมให้มีความเลื่อมใสในหลักธรรมคำสอนของศาสนา อธิบายให้ ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการ เพื่อเผยแพร่ พระราชกรณียกิจ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ บทบาท ที่ผู้บริหารและครูมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 1 บทบาท คือ สนับสนุน การศึกษาศาสนา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นว่าครูมีการปฏิบัติ ในบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติจริง

4.2 การรับรู้บทบาทที่คาดหวัง ผู้บริหารและครูคาดหวังว่า

ครูควรปฏิบัติบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้านปรากฏว่า ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3 ด้าน คือ บทบาทด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และด้านการประหยัดและออม และมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 1 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ส่วนบทบาทของครูด้านการพึ่ง ตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายละเอียดของบทบาทในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหาร และครูมีความคาดหวังแตกต่างกันทุกด้าน ดังนี้

4.2.1 บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมี

ความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 1 บทบาท คือ การส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ทหารายได้พิเศษใน ช่วงปิดภาคเรียนหรือวันหยุดไว้ใช้เพื่อการศึกษาหรือใช้ส่วนตัว ซึ่งผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาท ดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูคาดหวัง

4.2.2 บทบาทด้านการประหยัดและออม ผู้บริหารและครูมี

ความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 7 บทบาท คือ บทบาทที่

14, 15, 16, 19, 20, 21, 24 (ตารางที่ 25) นอกจากนี้ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3 บทบาท คือ การส่งเสริมให้ยอมรับและพอใจในการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่ฐานะและสภาพของตน การส่งเสริมการฝากออมทรัพย์กับธนาคารหรือเก็บออมไว้ก่อน ดักเตือน เมื่อเห็นการขีดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ กำแพง หรือสิ่งอื่น ๆ ในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูคาดหวัง

4.2.3 บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01 11 บทบาท คือ บทบาทที่ 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 (ตารางที่ 26)

นอกจากนี้ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 1 บทบาท คือ แนะนำให้แต่งเครื่องแบบที่สะอาดเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูคาดหวัง

4.2.4 บทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 4 บทบาท คือ การชี้แนะให้ละเว้นการละเมิดสิ่งที่เป็นของรักและหวงแหนของผู้อื่น อบรมให้มีความกตัญญูแก่เวทีย เช่น เชื้อพ้อง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดามารดา ผู้ปกครองและครูอาจารย์ ช่วยเหลือบิดามารดาหรือผู้ปกครองทำงานตามที่ท่านสั่งด้วยความเต็มใจ การฝึกให้มีความอดทน เช่น อดทนต่อความทิวกระหายได้เมื่อยังไม่ถึงเวลาพัก อดทนทำงานที่คั่งค้างให้เสร็จ อดทนเมื่อถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกดูหรือถูกดักเตือน ชี้แนะให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 7 บทบาท คือ บทบาทที่ 38, 39, 41, 43, 44, 51, 53 (ตารางที่ 27) ซึ่งผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูคาดหวัง

4.2.5 บทบาทด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 22 บทบาท คือ บทบาทที่ 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80 (ตารางที่ 28) ซึ่งผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทดังกล่าวข้างต้นสูงกว่าที่ครูคาดหวัง บทบาทที่ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังสอดคล้องกันมีเพียงบทบาทเดียว คือ บทบาทที่ 63 ได้แก่ การชี้แนะให้ตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดี โดยตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีความประพฤติดี เพื่อ เป็นกำลังสำคัญของชาติ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่ครูปฏิบัติจริง ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนบทบาทที่คาดหวังผู้บริหารและครูคาดหวังให้ครูมีบทบาทในการปลูก ฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01

๔. ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยม พื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สรุปได้ว่า

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่อปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้

ก. ปัญหาที่มาจากผู้บริหาร

1. ไม่ค่อยมีเวลาอบรมนักเรียน เพราะมีงานทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน
2. ไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดี อาจมาจากนิสัยส่วนตัวที่ไม่ดีบางอย่าง เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือมีความจำเป็นบางประการ เช่น การใช้รถยนต์เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ในการเดินทางและการบริหารงาน
3. ไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานบางประการ
4. ไม่ให้การสนับสนุนครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน ด้าน งบประมาณและสวัสดิการ
5. ไม่เข้าใจความหมายของค่านิยมพื้นฐานดีพอ เพราะขาด ความรู้ในเรื่องนี้

ปัญหาที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกัน คือ ผู้บริหาร ไม่ค่อยมีเวลาอบรมนักเรียน เพราะมีภาระหน้าที่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วนปัญหาที่ครู ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างค่านิยม พื้นฐานจึงไม่สนใจและไม่ให้การสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

นักเรียน

1. ควรปรับปรุงตนเองและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและ
2. กำหนดนโยบายที่ชัดเจนพร้อมทำแผนปฏิบัติงาน
3. จัดอบรม สัมมนา ให้แก่ครูอาจารย์ โดยเชิญวิทยากรมา

บรรยาย

4. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู
5. สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู รวมทั้งสนับสนุนด้านการเงินและอุปกรณ์ในการดำเนินงานการปลูกฝัง

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรนำมาใช้แก้ไขปัญหา คือ ผู้บริหารควรกระจายงานและความรับผิดชอบให้กับบุคคลอื่น ส่วนข้อเสนอแนะที่ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรนำมาแก้ไขปัญหาคือ ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียน รับฟังความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเอง

ข. ปัญหาที่มาจากครู

1. ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนด้านวิชาการเพื่อให้ทันและครบหลักสูตร เพราะเนื้อหาวิชามีมาก
2. ไม่ได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี อาจมาจากนิสัยส่วนตัวที่ไม่ดีบางอย่าง เช่น ใช้จ่ายหุ้มเฟือย ขาดระเบียบวินัย หรือไม่สามารถ ปฏิบัติตามที่สอนนักเรียนได้ในบางครั้ง เช่น การใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าสังคม
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันทำให้ครูต้องขวนขวายหารายได้พิเศษ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมนักเรียน
4. ขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐาน
5. ไม่มีเวลา เพราะทำงานหลายอย่างหรือมีจำนวนคาบที่สอนมาก
6. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูบางคน ทำให้การปลูกฝังไม่

ต่อเนื่อง

7. ขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังที่น่าสนใจ

ปัญหาที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกัน ซึ่งมีความถี่มากที่สุด คือ ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนเนื้อหาด้านวิชาการ เพราะเนื้อหาวิชามีมาก ซึ่งครูต้องสอนให้ทันและครบหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. จัดอบรมสัมมนาให้แก่ครู เพื่อให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
2. ปรับปรุงตนเองและปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
3. มีความตั้งใจจริงในการปลูกฝัง ให้คำแนะนำและเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ
4. รัฐบาลควรปรับปรุงเงินเดือนของครูให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้ครูมี เวลาอบรมนักเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิด เห็นว่าควรนำมาใช้ ในการแก้ไขปัญหาคือ จัดอบรมสัมมนาให้ครูเข้าใจและเห็นคุณค่าความสำคัญประโยชน์ของการ ปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน ส่วนข้อเสนอแนะที่ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจะนำมาใช้แก้ปัญหาคือ ครูทุกคนต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องสละ เวลาเพื่อปลูกฝังและ เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน แก่นักเรียน

ค. ปัญหาที่มาจากนักเรียน

1. มีพื้นฐานแตกต่างกันเพราะมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อม และได้รับการอบรมปลูกฝังที่แตกต่างกัน
2. ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน
3. วัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในช่วงวัยรุ่น ที่มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ชอบเลียนแบบผู้อื่นทั้งด้านความประพฤติและการแต่งกาย ชอบความเป็นอิสระ

4. มีลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ไม่ดีบางอย่าง เช่น ขี้เกียจ ขาด
ความรับผิดชอบ ขาดวินัย ฯลฯ

5. มุ่งแต่ความรู้ด้านวิชาการ จึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
ที่เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน

ปัญหาที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกัน ซึ่งมีความถี่
มากที่สุด คือ นักเรียนมีพื้นฐานต่างกัน เพราะมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อมและได้รับการอบรม
ปลูกฝังที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ครูต้องให้ความรู้และชี้แนะให้นักเรียน เห็นคุณค่าและความ
สำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

2. บิคารมการดา ผู้ปกครอง และครูต้องร่วมมือและประสานงาน
กัน ในการอบรมดูแลนักเรียน เพื่อให้การปลูกฝังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยบิดา มารดา ผู้ปกครอง
ต้องให้ความรัก ความอบอุ่น และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง

3. การปลูกฝังค่านิยมควรทำตั้งแต่เล็ก ๆ เริ่มจากครอบครัว
เป็นแห่งแรก หรือในการศึกษาระดับอนุบาลหรือประถมศึกษา เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชิน

4. ครูให้ความใกล้ชิด เป็นกันเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียน
ซักถามหรือปรึกษาปัญหา

5. เชิญวิทยากรมาอบรมบรรยายให้ความรู้เรื่องค่านิยมพื้นฐาน
5 ประการ แก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรนำ
มาใช้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีความถี่มากที่สุดคือครูต้องให้ความรู้และชี้แนะให้นักเรียน เห็นคุณค่า
และความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน

ง. ปัญหาอื่น ๆ

1. สภาพสังคมไม่เป็นแบบอย่างที่ดีและไม่เอื้ออำนวยต่อการ
ส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน เช่น แหล่งอบายมุขและแหล่งบันเทิง ศูนย์การค้าที่เสนอ
สินค้าแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมความฟุ่มเฟือย

2. สื่อมวลชนไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดี บางครั้งเสนอสิ่งที่ไม่ส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน เช่น การโฆษณาสินค้าที่มีของแถม หรือโฆษณาสินค้าที่ผู้แสดงแบบแต่งกายและแสดงท่าทางไม่สุภาพ

3. มีความขัดแย้งระหว่างสังคมภายในและภายนอกโรงเรียน สภาพสังคมภายนอกโรงเรียนไม่สอดคล้องกับคำสอนและการปลูกฝังของครู ทำให้นักเรียนล้าหลังและไม่แน่ใจที่จะปฏิบัติ เช่น การรักษาความสะอาด การมีระเบียบวินัย

4. ผู้นำประเทศ ผู้บริหารระดับสูงและผู้ใหญ่ในประเทศไม่ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

5. สภาพเศรษฐกิจ สังคมปัจจุบัน ที่คนต้องดิ้นรนต่อสู้ ไม่ได้ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานกลับทำให้คนแก่งแย่งแข่งขันและเห็นแก่ตัวมากขึ้น

6. บิดา มารดา ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการอบรมดูแล หรือปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน เพราะไม่มีเวลาอบรมดูแลต้องไปประกอบอาชีพ หรือไม่สนใจที่จะอบรมปลูกฝัง

7. รัฐบาลไม่ได้เผยแพร่หรือส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น สถานที่โรงเรียนคับแคบมีเนื้อที่จำกัด จำนวนห้องเรียนไม่พอต้องใช้ระบบเดินเรียน เสียเวลาเข้าชั้นเรียนและฝึกระเบียบวินัยไม่ได้ผลเท่าที่ควร ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ใกล้สถานเริงรมย์หรือแหล่งบันเทิง

9. ขาดอุปกรณ์และสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการปลูกฝังปัญหาที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกันซึ่งมีความถี่มากที่สุด คือ สภาพสังคมไม่เป็นแบบอย่างที่ดีและไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เช่น ศูนย์การค้าที่มีแฟชั่นแบบต่าง ๆ แหล่งบันเทิง

ข้อ เสนอแนะ

1. ผู้นำประเทศและผู้ใหญ่ในสังคมต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การจัดงานอย่างประหยัด

2. รัฐบาล เชิญชวนและขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนส่งเสริม
การปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม
พื้นฐาน 5 ประการ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์และชี้แนะให้
ประชาชนและนักเรียนเห็นประโยชน์ของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

4. รัฐบาลควรควบคุมการดำเนินงานของสื่อมวลชนและสถาน
เจริญมัยต่าง ๆ

5. กรมวิชาการควรสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน
ไว้ในวิชาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกันว่าควรนำ
มาใช้ในการแก้ไขปัญหาซึ่งมีความถี่มากที่สุด คือ ผู้นำประเทศและผู้ใหญ่ในสังคมต้องปฏิบัติตนเป็น
แบบอย่างที่ดี เช่น สนับสนุนการจัดงานอย่างประหยัด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ และ
วิธีดำเนินการบางประการ เสนอไว้ 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทของครูในโรงเรียน
ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปลูกฝังยากมาก มีจำนวน 4 ด้าน
คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการ
มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

2. ค่านิยมที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปลูกฝังไม่ยาก มีจำนวน 4 ด้าน
คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการ
ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

3. ค่านิยมที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปลูกฝังได้ผลมาก มีจำนวน 4 ด้าน
คือ ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรม
ของศาสนา และด้านการมีความรักศาสนา กษัตริย์

4. ค่านิยมที่ผู้บริหารเห็นว่าครูปลูกฝังได้ผลน้อย มีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู เกี่ยวกับบทบาทของตนเองในการปลูกฝัง ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมที่ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังให้นักเรียนยากมากมีจำนวน 5 ด้านคือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ค่านิยมที่ครูมีความเห็นตรงกันมากที่สุดว่าตนเองปลูกฝังยากมาก คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ รองลงมาคือด้านการประหยัดและออม

2. ค่านิยมที่ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังให้นักเรียนไม่ยากมีจำนวน 3 ด้านคือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมที่ครูมีความเห็นตรงกันมากที่สุดว่าตนเองปลูกฝังไม่ยาก คือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

3. ค่านิยมที่ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังให้นักเรียนได้ผลมากมีจำนวน 3 ด้านคือ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย และด้านการมีความรักกษัตริย์ ซึ่งทั้ง 3 ด้านเป็นค่านิยมที่ครูมีความเห็นตรงกันในจำนวนเท่ากันว่าเป็นค่านิยมที่ปลูกฝังได้ผลมาก

4. ค่านิยมที่ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังให้นักเรียนได้ผลน้อยมีจำนวน 5 ด้านคือ ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ และด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมที่ครูมีความเห็นตรงกันมากที่สุดว่าปลูกฝังได้ผลน้อย คือ ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา รองลงมาคือ ด้านการประหยัดและออม

✓ อภิปรายผล

1. บทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า

1.1 ผู้บริหารรับรู้ว่ามีบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางและผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในส่วนที่พบว่าผู้บริหารรับรู้ว่ามีบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนโดยไม่เจาะจงรายวิชา ซึ่งผู้บริหารไม่อาจติดตามการปฏิบัติงานของครูในหมวดวิชาต่าง ๆ ได้ อย่างทั่วถึงหรือได้ครบทุกคน ทำให้น่าที่นักความคิดเห็นของผู้บริหารค่อนบทบาทของครูที่สอนวิชาต่าง ๆ อาจแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้บริหารค่อนบทบาทของครูที่สอนเฉพาะวิชา ซึ่งผู้บริหารสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาจจะทั่วถึงมากกว่า ซึ่งทำให้ข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ มานิตย์ แก้วปู่¹ ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษา ในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง โดยเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

การที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากนั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะในฐานะที่เป็นผู้บริหารจะต้องสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้เป็นเยาวชนที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ การส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการขอความร่วมมือจากโรงเรียนในการสนับสนุนนโยบายนี้ และผู้บริหารได้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จึงได้พยายามส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ครูสามารถปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เฉลิมชัย รัตนกริ² ที่พบว่าบทบาทของผู้บริหาร

¹มานิตย์ แก้วปู่, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในด้านความมีวินัยในตนเอง", หน้า 98.

²เฉลิมชัย รัตนกริ, "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของรัฐบาล ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารและครูในเขตการศึกษา 12", หน้า 58.

โรงเรียนมัธยมศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานของรัฐบาล 5 ประการ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติสูง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารจึงคาดหวังให้ครูมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ อยู่ในระดับมาก

1.1.1 บทบาทที่ครูปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูแต่ละด้าน พบว่าบทบาทที่ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงมากที่สุด คือบทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย บทบาทที่ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด คือบทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การที่ผู้บริหารเห็นว่าบทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายเป็นบทบาทที่ครูมีการปฏิบัติจริงมากที่สุด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ครูมีความเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า การที่คนในชาติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของสังคมและของบ้านเมือง ตลอดจนการปฏิบัติตนตามกฎหมายย่อมนำมาซึ่งความสงบสุข จึงทำให้ผู้บริหารเห็นว่าครูพยายามปลูกฝังค่านิยมด้านนี้มากที่สุด

การที่ผู้บริหารเห็นว่าบทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เป็นบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะค่านิยมด้านนี้เกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านการเรียนโดยตรง และนักเรียนก็ต้องปฏิบัติตนในเรื่องนี้อยู่บ้างแล้ว ผู้บริหารจึงเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงและการที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ น้อย หรือมีความคิดรวบยอดไม่พึงประสงค์ น่าจะมีสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากการที่ครูปลูกฝังค่านิยมด้านนี้ให้แก่แก่นักเรียนน้อยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กษิมา วิริยะ¹ ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับที่ 4 และที่ 5 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ แต่มีบางความคิดรวบยอดที่อยู่ในระดับที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในด้านการศึกษา การทำงานโดยไม่เลือกงานและไม่ดูถูกงานที่สุจริต

¹ กษิมา วิริยะ, "การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8", หน้าเนื้อความย่อวิทยานิพนธ์.

การตรงต่อเวลาในการนัดหมาย และการยอมรับผิดในผลการกระทำของตน ในงานที่ได้รับมอบหมาย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้บริหารมีความเห็นว่าครูมีบทบาทด้านการฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบน้อยที่สุด

1.1.2 บทบาทที่คาดหวัง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูแต่ละด้าน พบว่า บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ บทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ซึ่งเป็นบทบาทเดียวกับที่ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติจริงมากที่สุด การที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายมากที่สุด เป็นเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของการสร้างวินัยในชาติ เป็นอันดับแรก เมื่อเยาวชนของประเทศได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย เขาจะเกิดความเคยชินและปฏิบัติ เป็นนิสัยสังคมที่มีประชาชนที่อยู่ในกรอบระเบียบ และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรือง ดังที่ ประคินันท์ อุปรมย์¹ ได้กล่าวถึงคุณค่าของวินัยว่า “เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ย่อมมีความคิดเห็นและพฤติกรรมต่าง ๆ กัน ถ้าปล่อยให้แต่ละบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมทุกอย่างได้ตามความพอใจ สังคมก็จะเกิดความสับสนวุ่นวาย เนื่องจากแต่ละคนต่างก็จะทำในสิ่งที่ตนพอใจเท่านั้น ดังนั้นการมีกฎเกณฑ์หรือระเบียบจำกัดพฤติกรรมของบุคคลไว้บ้าง จะช่วยให้กลุ่มคนหรือสังคมดังกล่าวอยู่ร่วมกันได้อย่างเรียบร้อยมากขึ้น วินัยไม่ได้หมายถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับ เฉพาะในกลุ่มคนเท่านั้น ยังหมายถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบวินัยภายในตัวบุคคลอีกด้วย ในกลุ่มสังคมใดที่สมาชิกมีวินัยในตนเองมาก แสดงว่ากลุ่มสังคมนั้นประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความรับผิดชอบมาก”

การที่ผู้บริหารคาดหวังให้ครูปฏิบัติบทบาทด้านการฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่า เป็นค่านิยมที่ใกล้ตัวนักเรียนและเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด ถ้านักเรียนไม่รับผิดชอบในการเรียนหรือขยันหมั่นดูตำรา ทำแบบฝึกหัด

¹ ประคินันท์ อุปรมย์, จิตวิทยา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2518).

อยู่เสมอ นักเรียนก็จะสอบตก ซึ่งจะต้องเรียนซ่อม เสริมและสอบแก้ตัว เสียทรัพย์สินและเวลา เกิดผลเสียต่อตนเอง มีผลกระทบต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าบทบาทที่ครูปลูกฝังไม่ยากและได้ผลมาก คือ บทบาทด้านการฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและใกล้ตัวนักเรียนมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความเห็นไม่ตรงกับผู้บริหาร เพราะผู้วิจัยคิดว่าสิ่งใดที่ทำได้ง่ายก็ง่ายที่จะส่ง เสริมหรือคาดหวังให้มีการปลูกฝังมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อการปลูกฝังค่านิยมด้านการฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ครูปลูกฝังได้ไม่ยากและได้ผลมาก ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าผู้บริหารน่าจะคาดหวังให้ครูปลูกฝังค่านิยมด้านนี้ให้แก่ นักเรียนมากที่สุด

1.2 ครูรับรู้ว่ามีบทบาทที่ตนเองได้ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังว่าควรปฏิบัติรวม

ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูเป็นผู้ปฏิบัติจึงรู้ว่าตนเองได้ปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับใด จากผลการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูได้พยายามปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่เสมอ โดยการอบรมและตักเตือนทุกครั้งที่เห็นนักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ชี้แนะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ แทรกค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการในบทเรียนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส และหาโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง ซึ่งทำให้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ได้รู้ถึงปัญหา และเป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารได้พยายามจัดสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมการปลูกฝังของครู เช่น ให้การสนับสนุนด้านการจัดห้องสมุด อนุญาตให้พานักเรียนไปทัศนศึกษา และเข้าชมสถานที่ทำงานอาชีพต่าง ๆ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และแนะแนว จัดประกวดความสะอาด จัดห้องจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนได้มีห้องสำหรับทำสมาธิ จัดประกวดมารยาท ให้เกียรติบัตรแก่นักเรียนที่ทำความดีในค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งการส่งเสริมของผู้บริหารดังกล่าวมีส่วนเอื้ออำนวยให้ครูสามารถปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานได้ดียิ่งขึ้น เมื่อครูเห็นว่าตนเองได้ปลูกฝังให้กับนักเรียนในระดับมากแล้ว จึงพอใจที่จะปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ให้อยู่ในระดับมาก จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.2.1 บทบาทที่ครูปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูแต่ละด้าน พบว่า บทบาทที่ครูเห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติจริงได้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากัน 2 ด้าน คือ บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย กับบทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา บทบาทที่ครูเห็นว่าตนเองมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการประหยัดและออม การที่ครูเห็นว่าตนเองมีบทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายมากที่สุด

อาจเป็นเพราะครูตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียน ประกอบกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ¹ ได้กำหนดแผนพัฒนาค่านิยม เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และวินัยแห่งชาติ ไว้ในแผนสร้างซึ่งเป็นแผนที่ 1 โดยจะเน้นการพัฒนาค่านิยมในเรื่องวินัยเป็น อันดับแรกมีทั้งหมด 4 เรื่อง คือ 1) ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย 2) การเดิน แถวไป-กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน 3) การเข้าแถวขึ้นรถโดยสารประจำทาง 4) การ ปฏิบัติตามกฎจราจร ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จะรับแนวทางมาปฏิบัติใน บางเรื่องตามสภาพการณ์ในสังคมและที่กระทำอยู่ในโรงเรียน คือ เน้นความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในการแต่งกาย และการปฏิบัติตามกฎจราจร ผู้บริหารทุกโรงเรียนได้ยึดเป็นแนวทาง ในการดำเนินการปลูกฝัง นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือการจัดสภาพภายในโรงเรียน ที่เหมาะสมจะเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมการปฏิบัติตนของนักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย และ เคารพกฎหมายได้มากขึ้น ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สถานที่ตั้ง ของโรงเรียนที่อยู่ในเขตทหาร และไม่อยู่ในย่านชุมชนแออัด จะส่งเสริมการปฏิบัติตนของ นักเรียนด้านระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายได้ดีพอสมควร นอกจากนี้การจัดสภาพภายใน โรงเรียน เช่น มีทางม้าลาย ที่ตั้งขยะที่มากพอสมควร ควบคุมการขายอาหารที่จะทำให้เกิด ขยะ วางระเบียบการซื้ออาหารและการรับประทานให้เป็นสัดส่วน โดยแยกเป็นชั้นเรียน จะทำให้การปลูกฝังของครูเป็นไปด้วยดี จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝัง ค่านิยมพื้นฐานด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายแก่นักเรียนได้มากที่สุดซึ่งอยู่ในระดับ มาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิ่นสุวรรณ เติษยานนท์² ที่พบว่า "ความคิดรวบยอด เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นระดับ ที่พึงประสงค์" และการที่นักเรียนจะเกิดความคิดรวบยอดในค่านิยมเหล่านี้ได้ ส่วนหนึ่งก็น่าจะ มาจากการอบรมปลูกฝังของครูที่โรงเรียน

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, โครงการ เสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ, หน้า 12-13.

² ปิ่นสุวรรณ เติษยานนท์, "การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร", หน้าเนื้อความย่อวิทยานิพนธ์.

การที่ครูเห็นว่าบทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา เป็นบทบาทที่ตนเองปฏิบัติอยู่ในระดับมากและปฏิบัติมากที่สุด จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนที่อยู่ใกล้วัดหรืออยู่ในบริเวณวัด จะใช้สถานที่ของวัดเป็นที่อบรมสั่งสอน หรือนิมนต์พระที่วัดมาเทศน์ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ รวมทั้งได้รับความอนุเคราะห์และความกรุณาจากพระสงฆ์ในค้ำต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาโดยไม่รู้ตัว จากลักษณะดังกล่าวจึงเอื้ออำนวยต่อครูในการปลูกฝังคุณธรรมของศาสนา ให้แก่นักเรียนและยังเป็นบทบาทหนึ่งของครูในสังคมไทย ดังที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช¹ ได้กล่าวไว้ว่า "บทบาทของครูในฐานะปุชนิยบุคคล หมายความว่า ครูเป็นบุคคลที่สังคมยกย่องว่ามีความรู้ดี มีคุณธรรม ควรแก่การเคารพนับถือ" ซึ่งสอดคล้องกับที่ คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา² ได้เสนอบทบาทและลักษณะครูที่พึงประสงค์ไว้ว่าครูจะต้องมี "...ศีลธรรมจรรยา... ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนในคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าวัตถุ..."

สำหรับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมซึ่งครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังอยู่ในระดับปานกลางและปลูกฝังน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์³ ที่พบว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ แต่ก็ยังมีบางสถานการณ์ที่นักเรียนมีระดับความคิดรวบยอดอยู่ในระดับไม่พึงประสงค์จำเป็นต้องปรับปรุง คือ การใช้เวลาว่างในการหาความรู้และเพิ่มพูนรายได้ การนัดหมายและตรงต่อเวลา การประหยัดทรัพยากร การดูแลของส่วนรวมเพื่อให้เกิดประโยชน์

¹ อ้างถึงใน ชนิดา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 100-101.

² คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, "ครูและบุคลากรทางการศึกษา", ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม, หน้า 25-27.

³ ปิ่นสุวรรณ เตสยานนท์, "การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร, หน้าเนื้อความย่อวิทยานิพนธ์.

และผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นว่า ค่านิยมด้านการประหยัดและออม เป็นค่านิยมที่ครูปลูกฝังยากมากและปลูกฝังได้ผลน้อย เพราะ ้วยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีความรักสวยรักงาม อยากได้ของใหม่ทันสมัย และชอบเลียนแบบผู้อื่น อิทธิพลของสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่โฆษณาสินค้าแปลกใหม่ รวมทั้งวิธีการเรียกร้องความสนใจแบบต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้เห็นภาพและรับรู้ อยู่ทุกวัน ดังที่ บุญกว้าง เกิดตุลา¹ ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนว่า "บทบาทของสื่อมวลชนปรากฏ ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ ซึ่งทั้งสามสถาบันนี้ เป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลที่สุดที่มีต่อเด็ก อย่างไรก็ตามโทรทัศน์นับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพล ยิ่งในปัจจุบัณ เพราะมีภาพปรากฏให้เห็น เป็นการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าถึงประชาชน ที่สุด" และสอดคล้องกับการวิจัยของบัวรุ่ง สุขพรรณ² ที่พบว่านักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ ค่านิยมและคุณธรรมจากสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่ามีความรคา ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการปลูกฝังค่านิยมด้านการประหยัด และไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งครูไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีในบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูที่เห็นว่า เหตุผลดังกล่าวข้างต้น เป็นปัญหาต่อครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ครูมีบทบาทปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัด และออมน้อยที่สุด

1.2.2 บทบาทที่คาดหวัง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูแต่ละด้าน พบว่า บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติมากที่สุด คือบทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพ กฎหมาย ซึ่งคาดหวังว่าควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการประหยัดและออม บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติมากที่สุดคือ บทบาทด้านกำรมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายซึ่งเป็นบทบาทเดียวกับที่ครูเห็นว่าตนได้ปฏิบัติ มากที่สุด การที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

¹บุญกว้าง เกิดตุลา, "บทบาทของสื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก, ใน อนาคตของชาติ, หน้า 41.

²บัวรุ่ง สุขพรรณ, บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย, หน้าบทคัดย่อ.

มากที่สุด อาจเป็นเพราะครูมีบทบาทด้านนี้อยู่ในระดับมากอยู่แล้ว และมีนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ¹ ที่เน้นการพัฒนาค่านิยมเรื่องวินัยเป็นอันดับแรก ในแผนพัฒนาค่านิยม เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและวินัยแห่งชาติ ซึ่งโรงเรียนสามารถเลือกนำมาปลูกฝังกับนักเรียนได้ คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย และการปฏิบัติตามกฎจรรยาบรรณประกอบกับผู้บริหารเห็นว่าการสร้างระเบียบวินัยในสังคมจะเป็นผลดีและนำมาสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงเห็นความสำคัญและพยายามส่งเสริมให้การสนับสนุนครู เช่น จัดประกวดความสะอาดของห้องเรียน จัดกลุ่มตัวอย่างที่ประหลาดดี รวมทั้งขอความร่วมมือจากครูในการตรวจการแต่งกายของนักเรียนอย่างเข้มงวดกวัดขั้นและอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ครูในการวิจัยครั้งนี้ ที่ครูเห็นว่าบทบาทการปลูกฝังค่านิยม ด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย เป็นบทบาทหนึ่งใน 3 บทบาทที่ครูปลูกฝังได้ผลมาก เนื่องจากมีระเบียบกำหนดไว้สอดคล้องกับการปลูกฝังและนักเรียนสามารถเห็นผลได้ชัดเจน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตนของนักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย เช่น จัดที่นั่งขยะ มีโรงอาหารที่เหมาะสม มีทางม้าลายในโรงเรียนรวมทั้งมีสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนที่เอื้อต่อการปฏิบัติ เช่น ทางเท้า สะพานลอย และการใช้สิทธิพลกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะปฏิบัติตามนักเรียนส่วนมากจากเหตุผลดังกล่าวทำให้ครูคาดหวังว่าตนเองควรปลูกฝังค่านิยมด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายมากที่สุด

บทบาทที่ครูคาดหวังว่าตนเองควรปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บทบาทด้านการประหยัดและออม ซึ่งเป็นบทบาทเดียวกับที่ครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติน้อยที่สุด ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการปลูกฝังที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในช่วงวัยรุ่น ชอบเลียนแบบผู้อื่นและทำคนให้เป็นจุดเด่น ใช้จ่ายหุ้มเฟือย ดังที่ สุโท เจริญสุข² ได้กล่าวไว้ว่า "การปฏิบัติตัวในวัยรุ่นทางสังคมที่เห็นได้ชัด ๆ คือ การเที่ยวเตร่เพื่อหาความรู้ ความบันเทิงใจและไปเที่ยวกันเป็นหมู่คณะ การแต่งกายต้องเป็นไปตามสมัยนิยมที่วัยรุ่นชอบกันขณะนั้น จะดีจะชั่วไม่เข้าใจ ขอให้ได้เหมือนเพื่อน ๆ ก็แล้วกัน.... นับถือคนเก่ง

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, โครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ, หน้า 12-13.

² สุโท เจริญสุข, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า 220.

คนดี คนสวย และมักเลียนแบบอย่างจากที่ตนพบเห็นและว่าดี นอกจากนี้ยังพบว่า สภาพสังคม ภายนอกและสื่อมวลชนที่เสนอข่าว ภาพสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน ย่อมเป็น ปัญหาในการปลูกฝัง ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ¹ กล่าวถึงการอบรมค่านิยมว่า "สถานที่ อบรมค่านิยมคือทุกแห่งหนในบ้าน โรงเรียนในการเล่นกับเพื่อน ในงานเลี้ยงการกุศล งานศพ งานมงคล ในเวลาที่ค้นหาความบันเทิงและเวลาที่พักผ่อนอยู่คนเดียว สรุปก็คือในสิ่งแวดล้อม ทั่วไป" ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญแข ประจวบัจฉนิก² ที่กล่าวว่า "ในช่วงชีวิตที่มนุษย์กำลัง เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นั้น สังคมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในอันที่จะเพาะนิสัย บุคลิกภาพ และทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว" จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ ครูคาดหวังว่าตนเองสามารถปฏิบัติบทบาทการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม ให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้น้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครู พบว่า ผู้บริหารและครูมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังว่า ครูควรปฏิบัติรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผู้บริหารและครูคาดหวังที่จะให้ครูมีการปฏิบัติสูงกว่าที่ครูได้ปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จอมใจ หิรัญทรัพย์³ ที่พบว่า ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษากับสภาพที่เป็นจริง แตกต่างกัน โดยตามความหวังของผู้บริหาร โรงเรียนสูงกว่าสภาพที่เป็นจริงของครูสังคมศึกษา จากผลการวิจัยที่ผู้บริหารและครูคาดหวัง สูงกว่าที่ครูปฏิบัติจริงเป็น เพราะผู้บริหารและครู เห็นว่าการปฏิบัติตามค่านิยม

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "การอบรมศึกษาค่านิยมที่พึงประสงค์,"

เอกลักษณ์ไทย : 40.

² เพ็ญแข ประจวบัจฉนิก, จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน หันธุมนาวิน, พหุวิทยาการศาสตร์ เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา, หน้า 23.

³ จอมใจ หิรัญทรัพย์, "ความคาดหวังของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และนักเรียน ที่มีต่อครูสังคมศึกษา", หน้าบทคัดย่อ.

พื้นฐาน 5 ประการ เป็นสิ่งที่ประชาชนในชาติควรให้ความสำคัญและร่วมใจกันปฏิบัติตาม โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติควรได้รับการปลูกฝังและสร้างเสริมให้มีค่านิยมประจำใจ และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติสาเหตุที่ครูไม่สามารถปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการได้ตามที่ผู้บริหารและครูคาดหวัง เป็นเพราะครูต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ที่มาจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และจากปัญหาอื่น ๆ จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัญหาสำคัญที่ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่ การที่ผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลาอยู่โรงเรียน เพราะมีงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ไม่มีโอกาสที่จะอบรมนักเรียนหรือใกล้ชิดนักเรียน ผู้บริหารบางคนไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเคยชินในการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ครูจะมุ่งสอนเนื้อหาวิชาการเป็นส่วนใหญ่เพราะเนื้อหาของแต่ละรายวิชามีจำนวนมาก ครูบางคนไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งอาจมาจากความเคยชินในการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ขาดระเบียบวินัย นักเรียนแต่ละคนมีการรับรู้หรือได้รับการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานที่แตกต่างกัน และไม่เท่ากัน เนื่องมาจากฐานะ พื้นฐานครอบครัว การอบรมดูแลที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งไม่เข้าใจหรือไม่เห็นคุณค่า ความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ รวมทั้งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังที่ สุรางค์ จันทน์เอม¹ ได้กล่าวไว้ว่า "ในวัยรุ่นนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการอย่างสูง เป็นสภาพหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความคิดจิตใจอารมณ์และสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบกระเทือนและก่อปัญหาให้กับวัยรุ่นบ้างไม่มากก็น้อย และปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น ก็คือปัญหาทางด้านอารมณ์ เพราะธรรมชาติอีกข้อหนึ่งของวัยรุ่น ก็คือการขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดการเห็นยวร้าย เมื่อมีความรู้สึกอย่างไรก็จะแสดงออกทันทีโดยไม่มีการยับยั้ง และความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่นก็เป็นความรู้สึกที่รุนแรงไม่ค่อยเดินสายกลาง" นอกจากนี้การที่สภาพสังคมภายนอกโรงเรียนไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี หรือไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตนของนักเรียน เช่น แหล่งอบายมุขและแหล่งบันเทิง ศูนย์การค้าที่เสนอสินค้าแบบต่าง ๆ และการปฏิบัติของคนในสังคมที่ขัดแย้งกับคำสอนของครูทำให้นักเรียนลังเลและไม่แน่ใจในการปฏิบัติตน รวมทั้งผู้ใหญ่และผู้นำประเทศบางคนไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี

¹ สุรางค์ จันทน์เอม, จิตวิทยาพัฒนาการ, หน้า 68-70.

ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุโท เจริญสุข¹ ได้กล่าวไว้ว่า "ชีวิตของเด็กโดยเฉพาะวัยรุ่นกำลังเติบโต อยู่ในสังคม เพราะฉะนั้นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทุกอย่างในสังคมจึงมีอำนาจ เป็นแรงผลักดัน ให้เด็กประพฤติปฏิบัติมากที่สุด มีผู้กล่าวว่า การที่เด็กวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไป และบางคนกำลังเป็น ปัญหาหนักใจขณะนี้ก็เพราะการได้เห็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดีจากภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ การกระทำของคนใหญ่ระเบียบวัฒนธรรมต่างชาติที่แทรกแซงเข้ามาในปัจจุบัน ฯลฯ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมพร เทพสิทธิ์² ที่กล่าวว่า "สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อจิตใจและความประพฤติของเยาวชน อาจจะทำให้เยาวชนมี จิตใจสูงขึ้น มีความประพฤติดีงาม มีค่านิยมที่พึงประสงค์หรืออาจจะทำให้เยาวชนมีจิตใจหรือ ความประพฤติเสื่อมลง มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์" จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นอุปสรรค ต่อครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานแก่นักเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทุกปัญหามีความสำคัญและ มีส่วนช่วยเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ให้กับเด็กได้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือตัวครูที่จะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด นักเรียน จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน และการปลูกฝังของครูก็สามารถทำได้ตลอด เวลาทั้งในและ นอกห้องเรียน สามารถอบรมสั่งสอนและตักเตือนนักเรียนได้ทุกครั้ง เมื่อพบนักเรียนหรือ เมื่อเห็น นักเรียนประพฤติตนไม่ถูกต้อง ซึ่งครูทุกคนต้องให้ความร่วมมือและมีความตั้งใจจริงที่จะปลูกฝัง และเป็นแม่แบบที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อ เสนอแนะของครูในการแก้ไขปัญหามาจากครู คือครูทุกคนต้องถือว่า เป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องสละ เวลาในการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม พื้นฐานแก่นักเรียน ในขณะที่ผู้บริหารเห็นว่าควรจัดอบรมสัมมนา เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าประโยชน์ของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ครูไม่สามารถปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน
5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู

¹ สุโท เจริญสุข, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า 224.

² สมพร เทพสิทธิ์, การปลูกฝังค่านิยมในเยาวชนไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมชายการพิมพ์, 2525), หน้า 29.

✓ 3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครู

เกี่ยวกับบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครู ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

3.1 ผู้บริหารและครู รับรู้ว่าครูมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตย์ แก้วปู่¹ ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูสังกัดมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังกัดมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในด้านความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน การที่ผู้บริหารและครูรับรู้ว่าครูมีการปฏิบัติจริงในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการไม่แตกต่างกันเป็นเพราะทั้งผู้บริหารและครูได้รู้และเห็นการปฏิบัติงานของครู ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนพัฒนาจริยศึกษา² โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างสร้างจริยธรรม 6 ด้านให้แก่เยาวชน คือ การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย โดยมีเป้าหมายด้านคุณภาพเพื่อพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ให้เป็นผู้มีจริยธรรมทั้ง 6 ประการ รวมทั้งการที่รัฐบาลได้ประกาศเชิญชวนประชาชนให้ร่วมใจกันปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ และกระทรวงศึกษาธิการได้ขอความร่วมมือจากสถานศึกษาให้สอดคล้องค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ในบทเรียน กิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งผู้บริหารได้รับนโยบายมาปฏิบัติในโรงเรียน โดยถือว่าครูเป็นหัวใจสำคัญในการปลูกฝังจึงพยายามสนับสนุนและส่งเสริมจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังภายในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารพยายามส่งเสริมและสนับสนุนครูในการปลูกฝัง เช่น จัดห้องจริยธรรม ติดต่อเจ้าหน้าที่ของธนาคารมารับเงินฝากที่โรงเรียน นิมนต์พระมาเทศน์ เชิญวิทยากรมาอบรม จัดทำตารางการอบรมให้แก่ครู จัดประกวดความสะอาดของห้องเรียน ประกวดมารยาท ฯลฯ

¹ มานิตย์ แก้วปู่, "ความคิดเห็นของครูสังกัดมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังกัดมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีวินัยในตนเอง", หน้า 98.

² กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาจริยศึกษา, หน้า 23.

ส่วนครูก็ให้ความร่วมมือ ในการดำเนินการดังกล่าว พยายามอบรมตักเตือนนักเรียนเมื่อมี โอกาสและพยายามสอดแทรก ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ในบทเรียนที่สอนทุกครั้ง จาก เหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารและครูมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้านปรากฏว่าผู้บริหาร และครูมีความเห็น เกี่ยวกับ บทบาทที่ครูปฏิบัติจริงไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ ผู้บริหาร และครูมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทของครู ด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม อยู่ในระดับปานกลาง และมีความเห็นสอดคล้อง กันเกี่ยวกับบทบาทด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของ ศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียด ในแต่ละบทบาท พบว่า มีความแตกต่างกัน 4 ด้าน ดังนี้

3.1.1 บทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครู มีการรับรู้ต่อบทบาทที่ครูปฏิบัติจริงแตกต่างกัน 4 บทบาท คือ บทบาทที่ 1, 5, 6 และ 8 (ตารางที่ 19) ได้แก่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนในห้องเรียน และ เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาจากบทเรียนที่ส่งสัย สอนให้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เช่น ทำการบ้านให้เสร็จและส่งตามกำหนดเวลา ฝึกให้รู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เช่น ตรวจสอบการทำงานทุกครั้ง ฝึกให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยที่ครูเห็นว่าตนเอง ได้ปฏิบัติบทบาทดังกล่าวสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่า การที่ นักเรียนได้มีโอกาสถามปัญหาหรือตอบคำถามของครูในช่วงเรียน จะทำให้นักเรียนสนุกกับ การเรียน และรักที่จะเรียนวิชานั้น ๆ นักเรียนจะรู้สึกว่าคุณครูไม่ได้มีบทบาทสำคัญในห้องเรียน แต่เพียงผู้เดียว แต่เขาจะมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน ทำให้บรรยากาศของห้องไม่เงียบเหงา ครูเป็นกันเองและได้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวรรณ เนตยากร¹ ที่พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับทักษะในการสอน ของครูว่าครูควรใช้การสอนแบบยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลาง

¹ สุวรรณ เนตยากร, "ความคิด เห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบ เขต หน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครู ในระดับมัธยมศึกษา", หน้าที่คัดย่อ

นอกจากนั้นครูยังเห็นว่าการสอนและฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และการกระทำของเขาโดยเฉพาะทางด้านการเรียนจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการทำงาน ในระดับสูงต่อไป รวมทั้งมีความกระตือรือร้นที่จะทำจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาตื่นตัวหรือ เบื่อหน่าย ต่อการทำงานนั้น ๆ ซึ่งครูเห็นว่ามีค่าสำคัญ จึงทำให้มีการปฏิบัติ บทบาทดังกล่าวสูงกว่าการ- รับรู้ของผู้บริหาร

3.1.2 บทบาทด้านการประหยัดและออม ผู้บริหารและครูมีการรับรู้ต่อ บทบาทที่ครูปฏิบัติจริงแตกต่างกัน 4 บทบาท คือ บทบาทที่ 13, 18, 22, 23 (ตารางที่ 20) ได้แก่ ส่งเสริมให้ยอมรับและพอใจในการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่ฐานะและสภาพของตน แนะนำให้เลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็น ส่งเสริมให้รู้จักใช้และดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม เช่น รักษาโต๊ะ เก้าอี้ และของใช้ต่าง ๆ ในห้องเรียนให้สะอาดและเป็นระเบียบอยู่เสมอ ปิดไฟ และน้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้หรือพบว่าถูกเปิดทิ้งไว้ ดักเตือนเมื่อเห็นการขีดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ กำแพง หรือสิ่งอื่น ๆ ในโรงเรียน โดยที่ครูเห็นว่าตนเองได้ปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวสูงกว่า ที่ผู้บริหารรับรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอิทธิพลของตะวันตกและสื่อมวลชน ได้มีบทบาทมากขึ้น ในสังคมไทย รวมทั้งมีสินค้าที่ทันสมัยและดึงดูดความสนใจจากนักเรียนเป็นจำนวนมากและมีอยู่ ทุกแห่ง การตระหนักถึงสภาพและฐานะของตนเองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง ซึ่งจะทำให้ มีการใช้จ่ายเงิน ตามกำลังทรัพย์และความจำเป็นของคนเท่านั้น นอกจากนี้ครูเห็นว่าการฝึก ให้นักเรียนรู้จักใช้และรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม เป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถกระทำได้ง่าย จะทำให้เกิดความเคยชินจนคิดเป็นนิสัย ซึ่งครูสามารถควบคุมดูแลและดักเตือนได้ตลอดเวลา เพราะนักเรียนจะมีพฤติกรรมเหล่านี้ทั้งในและนอกห้องเรียน จึงทำให้ครูมีการปฏิบัติสูงกว่า ที่ผู้บริหารรับรู้

3.1.3 บทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ผู้บริหารและครู มีความเห็นแตกต่างกัน 2 บทบาท คือ บทบาทที่ 45 และ 47 (ตารางที่ 22) ได้แก่ ส่งเสริม ให้พูดความจริง และดักเตือนเมื่อนักเรียนพูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า โดยที่ครูเห็นว่าตนเอง ได้ปฏิบัติตามบทบาทดังกล่าวสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะครูตระหนักถึงความ แตกต่างของนักเรียน ซึ่งได้รับการอบรมปลูกฝังจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง ในรูปแบบที่ แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมของสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ย่อมมีผลต่อการกระทำและคำพูดของ

นักเรียน ซึ่งครูเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมและขัดเกลาทางด้านวาจา เพราะเป็นสิ่ง
นักเรียนต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น จึงทำให้ครูมีการปฏิบัติสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้

3.1.4 บทบาทด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้บริหารและครู
มีความเห็นแตกต่างกัน 4 บทบาท คือ บทบาทที่ 66, 67, 76, และ 79 (ตารางที่ 23)
ได้แก่ สนับสนุนการศึกษาศาสนาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สร้างเสริมให้มีความ
เลื่อมใสในหลักธรรมคำสอนของศาสนาอธิบายให้ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์
ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
หรือวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ โดยที่ผู้บริหารมีความเห็นว่าครูได้ปฏิบัติบทบาทดังกล่าว
สูงกว่าที่ครูรับรู้ที่เป็น เช่นนี้อาจเป็น เพราะการเรียนวิชาพุทธศาสนาในปัจจุบัน นอกจากการ
สอนของครูแล้วครูจะนิมนต์พระมาสอนหรือฝึกปฏิบัติธรรมให้กับนักเรียนอยู่เสมอ มีการสอน
ธรรมะโดยพระสงฆ์เพื่อให้นักเรียนสอบเป็นนักธรรม ตลอดจนการที่ครูประชาสัมพันธ์นักเรียน
เข้าร่วมบรรพชาในโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการ
หรือกิจกรรม เทิดพระเกียรติและเผยแพร่พระราชกรณียกิจในวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และ
ในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งได้กระทำอยู่เสมอ ประกอบกับผู้บริหารได้ให้การสนับสนุน
และส่งเสริม จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการปฏิบัติสูงกว่าที่ครูรับรู้

ส่วนบทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและ เคารพกฎหมายไม่พบว่า
มีความแตกต่างในรายละเอียดของบทบาท แสดงว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน
เกี่ยวกับการปฏิบัติของครู และมีความเห็นว่าครูได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก บทบาทที่ผู้บริหารและ
ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากคือบทบาทที่ 36 และ 28 (ตารางที่ 21) ได้แก่ อบรมให้
ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและตามกฎหมายบ้านเมือง และชี้แนะให้
ทิ้งขยะ ในที่ที่จัดไว้ให้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะมีปัจจัยที่เอื้อต่อครูในการอบรมปลูกฝัง เช่น
มีการรณรงค์ของทางราชการและหน่วยงานเอกชนให้ช่วยกันรักษาความสะอาดของ
บ้านเมืองโดยทิ้งขยะในที่ที่จัดไว้ให้ ได้รับความร่วมมือจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์ใน
การเผยแพร่ ภาพหรือข่าวสาร รวมทั้งมีแผ่นโปสเตอร์ติดต่อสถานที่ต่าง ๆ ขณะเดียวกันทาง
โรงเรียนได้จัดครูเวรควบคุมดูแลความสะอาดบริเวณโรงเรียน และในเรื่องการปฏิบัติ
ตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและตามกฎหมายบ้านเมืองก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนได้มี

การส่งเสริมอยู่แล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

3.2 ผู้บริหารและครูคาดหวังว่าครูควรปฏิบัติตามบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผู้บริหารคาดหวังให้ครูมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ สูงกว่าที่ครูคาดหวังซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ จอมใจ ทิรัญทรัพย์¹ ที่พบว่าความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนกับความคาดหวังของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบการบริหารงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี และเกิดผลโดยตรงต่อนักเรียน สิ่งสำคัญของสถาบันการศึกษาคือการผลิตนักเรียนหรือเยาวชน ซึ่งในอนาคตจะต้องเป็นกำลังสำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น การผลิตเยาวชนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ จึงเป็นหน้าที่ของครู ดังที่สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต² ได้อ้างถึงการสำรวจของ เฮอริเบิร์ต โซเร็นสัน (Herbert Sorenson), ฮูเซ็ก (Husek) และ ซี ยู (C. Yu) ที่พบว่าบทบาทและหน้าที่ของครูที่ควรจะมี คือ "ทำหน้าที่สอน เป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เป็นผู้ให้การแนะแนว ครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ย่อมเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนได้ดีพอสมควร สามารถใช้ความเข้าใจอันนี้กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง..." และบทบาทที่สำคัญบทบาทหนึ่งของครูซึ่ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช³ ได้กล่าวไว้ได้แก่ "บทบาทของครูในฐานะแม่พิมพ์ หมายความว่าครูจะต้องเป็นบุคคลที่ดีของสังคม การแสดงบทบาทจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เพื่อให้เขานำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตาม

¹จอมใจ ทิรัญทรัพย์, "ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์และนักเรียนที่มีต่อครูสังคมศึกษา, หน้าบทคัดย่อ.

²สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, "บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน" ใน จิตวิทยาสำหรับครู, หน้า 153.

³ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, อ้างถึงใน ชนิดา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 100.

ครรลองของสังคม” ในฐานะที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงต้องสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล ในการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียน และได้ขอความร่วมมือจากครูในการปลูกฝัง ซึ่งจะทำการปลูกฝังได้ดีกว่าบุคคลอื่น “ เพราะครูเป็นตัวแทนทางสังคมที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ทักษะคติ รวมทั้งเป็นตัวแทนของการเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ควบคุมการกระทำทางสังคมของเด็กได้ เพราะเป็นผู้ให้แรงเสริม ให้คำชมเชย ให้ความสนใจให้การยอมรับ¹ สำหรับครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ในการปลูกฝังทั้งจากผู้บริหาร นักเรียน ตัวครูเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน จากการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อบทบาทของตนในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากผู้บริหารและผู้บริหารไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีในบางครั้ง ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนและไม่สามารถปฏิบัติตามที่สอนหรืออบรมนักเรียนได้ในบางครั้ง นักเรียนมาจากครอบครัวซึ่งมีพื้นฐานแตกต่างกันและไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐาน สิ่งแวดล้อมในสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน จากปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อครูในการปลูกฝัง ทำให้ครูตระหนักถึงความสามารถของตน จึงทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าที่ตัวครูเองคาดหวัง

เมื่อพิจารณาจำแนกตามด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3 ด้าน คือ ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และมีความคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 1 ด้านคือ ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ส่วนบทบาทของครูด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2.1 บทบาทด้านการประหยัดและออม ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังแตกต่างกัน 10 บทบาท โดยที่ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครู บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวัง

¹ ชนิตา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา, หน้า 113.

แตกต่างจากครูมาก คือ บทบาทที่ 20, 15 และ 21 (ตารางที่ 25) สอนให้รู้จักเก็บรักษาสิ่งของและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น เก็บรักษาหนังสือที่ใช้แล้วให้อยู่ในสภาพที่ดีเพื่อคนอื่นจะได้ใช้ประโยชน์ต่อไป ส่งเสริมการใช้สิ่งของของเครื่องใช้ เช่น อุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ชี้นำให้รู้จักใช้และบำรุงรักษาทรัพย์สินของตน เช่น ซ่อมแซมเสื้อผ้าและสิ่งของเครื่องใช้ด้วยตนเอง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่าเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียนทั้งในด้านความเป็นอยู่และการเรียน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนรวมทั้งเป็นการฝึกนิสัยความประหยัดขั้นพื้นฐาน เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติจนติดเป็นนิสัยแล้ว จะทำให้นักเรียนรู้จักที่จะประหยัดและออมการใช้ทรัพย์สินของส่วนรวม เพราะนักเรียนมีพื้นฐานและความเคยชินในการประหยัดอยู่แล้ว จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครู

3.2.2 บทบาทด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังแตกต่างกันทุกบทบาทคือ 12 บทบาท โดยที่ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครู บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวัง แตกต่างจากครูมาก คือ บทบาทที่ 29, 32 และ 31 (ตารางที่ 26) ได้แก่ ส่งเสริมให้ช่วยกันรักษาต้นไม้ ดอกไม้ ในสวนสาธารณะและละเว้นการทำลายสาธารณสมบัติ ฝึกให้รู้จักเข้ารับบริการตามลำดับก่อนหลัง เช่น การเข้าแถวซื้ออาหารและเครื่องดื่มอย่างเป็นระเบียบ การเข้าแถวขึ้นรถโดยสารและรอให้ผู้โดยสารลงจากรถเรียบร้อยก่อนแล้วจึงขึ้น การเข้าแถวซื้อบัตรชมภาพยนตร์ การแสดงต่างๆ และการใช้โทรศัพท์ อบรมให้รู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตน เช่น มาถึงโรงเรียนแต่เช้าหรือก่อนเวลาเคารพธงชาติ เข้าเรียนตรงเวลาและสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการแก่งแย่งแข่งขัน และเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและความเป็นระเบียบของสังคม ผู้บริหารเห็นว่าการที่คนในสังคมปฏิบัติตามระเบียบ ย่อมทำให้เกิดความสงบสุข และสมควรปลูกฝังแก่นักเรียนเพราะสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน นอกจากนี้การที่นักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้านการเรียนอย่างสม่ำเสมอ นับว่าเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบเบื้องต้น ผู้บริหารจึงคาดหวังให้ครูปฏิบัติสูงกว่าที่ครูคาดหวังทั้งที่ครูได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากอยู่แล้ว

3.2.3 บทบาทด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังแตกต่างกัน 11 บทบาท โดยที่ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครูทุกบทบาท บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวังแตกต่างจากครูมาก คือ บทบาทที่ 49, 48 และ 54 (ตารางที่ 27)

ได้แก่ ชี้นำให้ละเว้นการละเมิดสิ่งที่เป็นของรักและหวงแหนของผู้อื่น ชี้นำให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ฝึกให้มีความอดทน เช่น อดทนต่อความทิวระหายได้เมื่อยังไม่ถึงเวลาพัก อดทนทำงานที่คั่งค้างให้เสร็จ อดทนเมื่อถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกดูหรือถูกดักเตือนที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ชอบความเป็นอิสระ รักสนุก ไม่อดทนและขาดการยั้งคิด ชอบเลียนแบบเพื่อนและผู้ใหญ่ อยากมีสิ่งของเหมือนผู้อื่น และเริ่มสนใจเพศตรงข้าม จากลักษณะนิสัยและธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้ ผู้บริหารจึงคาดหวังให้ครูมีการปฏิบัติในบทบาทดังกล่าวสูงกว่าที่ครูคาดหวัง

3.2.4 บทบาทด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังแตกต่างกัน 22 บทบาท โดยที่ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครูทุกบทบาท บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวังแตกต่างจากครูมาก ในด้านสถาบันชาติ คือบทบาทที่ 58 และ 62 (ตารางที่ 28) ได้แก่ ชี้นำให้แจ้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเมื่อพบเหตุการณ์หรือบุคคลที่เป็นภัยต่อชาติ เชิญชวนให้ร่วมบริจาคทรัพย์สินบำรุงขวัญ ทหาร ตำรวจ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศชาติ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของพลเมืองทุกคนที่จะมีส่วนในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ชาติ โดยให้ความช่วยเหลือด้านกำลังทรัพย์หรือแจ้งเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ด้านสถาบันศาสนา บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวังแตกต่างจากครูมาก คือ บทบาทที่ 73, 66 (ตารางที่ 28) ได้แก่ เชิญชวนให้มีส่วนร่วมในศาสนพิธี เช่น ร่วมทำบุญ ถวายทาน ฟังเทศน์ในวันพระหรือวันสำคัญ สนับสนุนการศึกษาศาสนา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันนักเรียนไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาเพราะมีสิ่งบันเทิงต่าง ๆ มากในสังคม ซึ่งดึงดูดความสนใจจากนักเรียนได้มากกว่า ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ บทบาทที่ผู้บริหารมีความคาดหวังแตกต่างจากครูมาก คือ บทบาทที่ 76 และ 78 (ตารางที่ 28) ได้แก่ อธิบายให้ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ชี้นำให้ละเว้นการกระทำหรือใช้คำพูดที่เป็นการดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องจากผู้บริหารต้องการชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์คือการดำรงอยู่ของชาติตลอดมา

ส่วนบทบาทด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน โดยที่ผู้บริหารและครูมีความคาดหวังสอดคล้อง

กันว่าครูควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นว่า การปลูกฝังค่านิยมด้านนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ซึ่งครูสามารถอบรมปลูกฝังสอดแทรกในระหว่างการสอนได้ รวมทั้งสามารถชี้แนะอธิบายให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมด้านนี้ได้ง่าย ซึ่งผู้บริหารเห็นว่า บทบาทที่ครูโดยทั่วไปพึงมี และสอดคล้องกับบทบาทและลักษณะครูที่พึงประสงค์ ที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา¹ ได้กล่าวถึงบทบาทครูไว้ว่า "...เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำในการเรียนมา เป็นผู้กระตุ้นนักเรียนให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ ในกระบวนการเรียนรู้ ช่วยแนะนำให้ผู้เรียนมีหลัก รู้จักวิธีศึกษาค้นคว้าใช้ความคิดอย่างอิสระและมีเหตุ ตลอดจนสามารถเลือกทางของตนเองได้ ฝึกนักเรียนให้สามารถทำงานรวมกลุ่ม กล้าแสดงออก และวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎหมายของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ สิทธิและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม" จากการสัมภาษณ์ครูในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าค่านิยมด้านการพึ่งตนเองขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นค่านิยมที่ครูเห็นว่าตนเองปลูกฝังไม่ยาก และปลูกฝังได้ผลมาก โดยให้เหตุผลว่าเป็นค่านิยมใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านการเรียนโดยตรง มีผลต่อนักเรียนซึ่งนักเรียนสามารถรับรู้หรือเห็นผลที่เกิดขึ้นกับตนได้ชัดเจน และครูก็สามารถปลูกฝังหรือสอดแทรกในห้องเรียนได้ตลอดเวลา เมื่อผู้บริหารเห็นว่าการปลูกฝังค่านิยมด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ เป็นบทบาทที่ครูได้ปฏิบัติในระดับที่น่าพอใจ จึงทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังในบทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับที่ครูคาดหวัง

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่อปัญหา และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และจากปัญหาอื่น ๆ ดังนี้

¹ คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, "ครูและบุคลากรทางการศึกษา," ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม, หน้า 25-26.

4.1 ปัญหาที่มาจากผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลาอบรมนักเรียน เพราะมีงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีในบางครั้ง ไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานบางประการจึงไม่ให้การสนับสนุนครูด้านงบประมาณ และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน นอกจากนี้ปัญหาที่ผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลาอบรมนักเรียน เพราะมีภาระหน้าที่ทั้งในและนอกโรงเรียนยังเป็นปัญหาที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกัน แต่ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน จึงไม่ให้การสนับสนุน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่มาจากผู้บริหารเป็นปัญหาที่น่าสนใจและสำคัญ เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่จะเอื้ออำนวยให้การบริหารงานภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยดีและบรรลุจุดมุ่งหมาย

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่มาจากผู้บริหาร ผู้บริหารและครูได้เสนอแนะให้ผู้บริหารปรับปรุงตนเองและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อรพันธ์ บุญประสิทธิ์¹ ที่พบว่า “ครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงาม ที่สำคัญที่สุดให้แก่ นักเรียน ได้แก่ การที่ผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี” นอกจากนี้ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนพร้อมทำแผนปฏิบัติงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู รวมทั้งสนับสนุนด้านการเงินและอุปกรณ์ในการดำเนินการปลูกฝัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ จิตรเนื่อง² ที่พบว่า “ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับทักษะด้านคตินิยม คือ ผู้บริหารควรรู้จักการกำหนดนโยบาย จุดประสงค์ ขอบข่ายของงานที่แน่นอนในการปฏิบัติ สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบแก่บุคลากรได้อย่างถูกต้อง และเกี่ยวกับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารจะต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และควรแสดงความยินดียกย่อง ชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จในการ

¹อรพันธ์ บุญประสิทธิ์, “ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”, หน้า 94.

²สุนีย์ จิตรเนื่อง, “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะทางการบริหารที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร”, หน้า 84-85.

ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความจริงใจ” ซึ่งสอดคล้องกับ ฟินน์ (Finn)¹ “ที่ชี้แนะถึงผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพว่าจะต้องมีทักษะในการนิเทศ การประเมินผลและให้ผลย้อนกลับแก่ครูมีการกระตุ้นและให้รางวัล” ผู้บริหารและครูยังมีข้อเสนอแนะอีกว่า ผู้บริหารควรจัดอบรม สัมมนาให้แก่ครูอาจารย์โดยเชิญวิทยากรมาบรรยาย ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ เห็นว่าควรนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคือ กระจายงานและความรับผิดชอบให้บุคคลอื่น แต่ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียน รับฟังความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารงานใด ๆ ก็ตามควรจะมีการวางแผนกำหนดขั้นตอน และติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค และจะได้หาทางแก้ไข นอกจากนี้การปฏิบัติตัวของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย ความประพฤติ จะเป็นแบบอย่างที่ดีและไม่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและนักเรียน รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับครูจะทำให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปด้วยดี

4.2 ปัญหาที่มาจากครู พบว่าครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนด้านวิชาการเพื่อให้นักเรียนและครบหลักสูตร เพราะเนื้อหาวิชามีมาก ไม่ได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีอาจจะมาจากนิสัยส่วนตัวที่ไม่ดีบางอย่าง เช่น ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ขาดระเบียบวินัย หรือไม่สามารถปฏิบัติตนตามที่สอนนักเรียนได้ในบางครั้ง เช่นการใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวรรณเนตยากร¹ ที่พบว่าปัญหาจากตัวครูที่นักเรียนและผู้ปกครองประสบมากที่สุด คือ ในด้านการสอน ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการแต่งกายและด้านการวางตัว นอกจากนี้ยังพบว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันทำให้ครูต้องขวนขวายหารายได้พิเศษ ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐาน ไม่มีเวลาอบรมนักเรียนเพราะทำงานหลายอย่างหรือมีจำนวนคาบที่สอนมาก ขาดความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน และขาดเทคนิควิธีการปลุกฝังที่น่าสนใจ ปัญหาที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน คือ ครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนด้านวิชาการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจุบันเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ มีจำนวนมาก ซึ่งครูต้องพยายามสอนให้ทันกับหลักสูตร

¹Chester E. Finn, "A Principal's Leadership in Developing the Characteristics of Excellent Schools," Resources in Education Centre 19 (January 1984) p.51.

²สุวรรณ เนตยากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา," หน้าที่คัดย่อ.

ที่กำหนดไว้ เพราะฉะนั้นครูส่วนใหญ่จึงใช้เวลาในช่วงเวลาเรียนสอนแต่เนื้อหาด้านวิชาการ อาจจะมีการอบรมตักเตือนบ้างในบางครั้ง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย การที่ครูไม่สามารถปฏิบัติตัวตามที่สอนนักเรียนได้ จะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนโดยที่นักเรียนจะไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติเช่นนั้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนขาดความเคารพนับถือหรือเสื่อมศรัทธาในตัวครูได้

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาจากครู ผู้บริหารและครูได้เสนอแนะให้มีการจัดอบรมสัมมนาให้แก่ครูเพื่อให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ครูต้องปรับปรุงตนเองและปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความตั้งใจจริงในการปลูกฝังให้คำแนะนำและเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ รัฐบาลควรปรับปรุงเงินเดือนของครูให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้ครูมีเวลาอบรมนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้การจัดอบรมสัมมนาให้แก่ครูเพื่อให้ครูเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานยังเป็นข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรนำมาใช้แก้ไขปัญหาคัดข้อเสนอแนะที่ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรนำมาใช้แก้ไขปัญหา คือ ครูทุกคนต้องสละเวลาเพื่อให้การอบรมปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานแก่นักเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความพร้อมของครูทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เช่น มีรายได้ที่พอกับรายจ่ายของครอบครัว การเดินทางระหว่างบ้านกับโรงเรียนสะดวกและไม่ไกลนัก รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน จะทำให้การปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานดำเนินไปได้ด้วยดี

4.3 ปัญหาที่มาจากนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพื้นฐานแตกต่างกันเพราะมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อมและได้รับการอบรมปลูกฝังที่แตกต่างกัน จึงทำให้การปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา อินทรไทย¹ ที่พบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างกันจะมีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็นรวมถึงลักษณะนิสัยที่มักกระทำ เป็นกิจวัตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และการลงโทษอย่างเข้มงวดของผู้ปกครองจะทำให้นักเรียนมี

¹จินตนา อินทรไทย, "ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า 48.

พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี¹ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน และอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ มีลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ไม่ดีบางอย่าง มุ่งแต่ความรู้ด้านวิชาการจึงไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน ปัญหาที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน คือ นักเรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน รวมทั้งการสะสมค่านิยมต่าง ๆ ในตัวเด็กก่อนที่จะรับการศึกษาระดับนี้ นอกจากนี้นักเรียนในวัยนี้อยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปลูกฝัง

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาจากนักเรียน ผู้บริหารและครูได้เสนอแนะให้ บิดามารดา ผู้ปกครองและครูร่วมมือและประสานงานกันในการอบรมคุณลักษณะนักเรียน เพื่อให้การปลูกฝังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อรพันธ์ บุญประสิทธิ์² ที่พบว่าวิธีการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามที่มีความสำคัญรองลงมาให้แก่ นักเรียน ได้แก่ การที่ผู้ปกครองและครูต้องให้ความร่วมมือกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูต้องให้ความรู้และชี้แนะให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ การปลูกฝังค่านิยมควรทำตั้งแต่เล็ก ๆ เริ่มจากครอบครัวเป็นแห่งแรก หรือในการศึกษาระดับอนุบาลหรือประถมศึกษา ครูต้องให้ความใกล้ชิด เป็นกันเองและ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามหรือปรึกษาปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมคิด สกลสถาปัตย์³ ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคม (ด้วยวาจาและท่าทาง) และได้รับการเสริมแรง เป็น เบี้ยอรณกรหรือสิ่งของระหว่างการศึกษา มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือนักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมด้วยวาจาและท่าทางมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการ

¹ Edwina D. Frank, "Effects of Parental Disciplinary Practices on Characteristics of Children : A Review of the Literature," Psychological Abstracts 71 (March, 1984): 680.

² อรพันธ์ บุญประสิทธิ์, "ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร," หน้าบทคัดย่อ.

³ สมคิด สกลสถาปัตย์, "ผลของการเสริมแรงสองแบบที่มีต่อการฝึกการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น", หน้าบทคัดย่อ.

การเสริมแรงเป็นเบี้ยรรรถหรือสิ่งของ และยังพบว่าควรมีการเชิญวิทยากรมาอบรมบรรยายให้ความรู้เรื่องค่านิยมพื้นฐานแก่นักเรียน ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ควรนำมาใช้แก้ไขปัญหาคือ ครูให้ความรู้และชี้แนะให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่านักเรียนในวัยนี้ควรได้รับความสนใจ และการอบรมดูแลอย่างใกล้ชิดจากบิดามารดา ผู้ปกครองและครู แต่ไม่ควรเข้มงวดเกินไป นอกจากนี้ควรมีการประสานงานระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อทราบพฤติกรรมและปัญหาของนักเรียนอย่างค่อเนื่อง

4.4 ปัญหาอื่น ๆ พบว่า สภาพสังคมไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ บางครั้งสื่อมวลชนไม่ได้เสนอสิ่งที่เป็นการส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ มารศรี รัตนกันทา¹ ที่พบว่า“ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อปัญหาต่าง ๆ ปัญหาหนึ่งคือปัญหาการขาดความสำนึกและรับผิดชอบที่ดีของสื่อมวลชนซึ่งอยู่ในระดับมาก” นอกจากนี้ยังพบว่ามีความขัดแย้งระหว่างสังคมภายในและภายนอกโรงเรียน สังคมภายนอกไม่ได้เป็นไปตามที่ครูอบรมหรือสั่งสอนนักเรียน ผู้นำประเทศ หรือผู้ใหญ่ไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่มีการแก่งแย่ง แข่งขัน บิดามารดา ผู้ปกครองไม่มีเวลาอบรมดูแลต้องไปประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ที่ตั้งโรงเรียนอยู่ในทำเลที่ไม่เหมาะสมและมีเนื้อที่จำกัด ปัญหาที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกัน คือ สังคมไม่ได้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมในสังคมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ให้นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ผู้บริหารและครูได้เสนอแนะให้ผู้นำประเทศและผู้ใหญ่ในสังคมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รัฐบาลเชิญชวนและขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพราะสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการ

¹ มารศรี รัตนกันทา, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน", หน้า 96.

เผยแพร่ความรู้ให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ¹ ที่พบว่านักเรียนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับค่านิยมและคุณธรรมจากสื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์มากที่สุด ความถี่ในการรับข่าวสารด้านค่านิยมและคุณธรรมส่วนใหญ่นักเรียนได้รับจากวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานควรประชาสัมพันธ์และชี้แนะให้ประชาชนและนักเรียนเห็นประโยชน์ รัฐบาลต้องควบคุมการดำเนินงานของสื่อมวลชน และกรมวิชาการควรสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานไว้ในวิชาต่าง ๆ ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าควรนำมาใช้แก้ไขปัญหาคือผู้นำประเทศและผู้ใหญ่ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการร่วมมือจากสื่อมวลชนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ จะเป็นปัจจัยต่อการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ในโรงเรียนได้อย่างดี

สรุปได้ว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทุกด้านคือด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการประหยัดและออม ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และด้านการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สำหรับบทบาทที่คาดหวังปรากฏว่าผู้บริหารมีความคาดหวังต่อบทบาทของครูสูงกว่าที่ครูคาดหวังทุกด้าน ในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ครูต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่มาจากผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน ตัวครูเอง และปัญหาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำประเทศและผู้บริหารระดับสูงควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติ โดยปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เช่น การใช้จ่ายอย่างประหยัด การแต่งกายที่เหมาะสมและสุภาพ การปฏิบัติตามกฎจราจรและตามกฎหมายบ้านเมือง การไม่ใช้อภิสิทธิ์ เป็นต้น

¹ บำรุง สุขพรรณ, บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยม ที่พึงประสงค์ต่อเยาวชน, หน้าบทคัดย่อ.

5. ครูทุกคนมิใช่เฉพาะครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาต้องเข้าใจและตระหนักกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนไปพร้อม ๆ กับการสอน ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าพบเพื่อปรึกษาปัญหาต่าง ๆ และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย ทรงผม การมีระเบียบวินัย ใช้จ่ายอย่างประหยัด และตามความจำเป็น เป็นต้น ขณะเดียวกันครูควรปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเอง ยืนยันเพียรและมีความรับผิดชอบแก่นักเรียนมากขึ้น โดยพยายามใช้เวลาส่วนหนึ่งในชั่วโมงเรียน ตรวจสอบพฤติกรรมการเรียน การทำงานของนักเรียน และอบรมตักเตือนหรือลงโทษ ในบางครั้งอาจเรียกมาชี้แจงเป็นรายบุคคลนอกห้องเรียนในเวลาพักกลางวัน ตอนเช้าหรือหลังเลิกเรียน

6. เนื่องจากนักเรียนอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ครูต้องให้ความสนใจและพยายามชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจ และตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะเป็นเยาวชนของชาติ เช่น ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งในด้านการทำงานและการเรียนให้ดีที่สุด ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและตามกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด เคารพและเชื่อฟังบิดามารดา ผู้ปกครองและครูอาจารย์ รู้จักไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนกระทำการใด ๆ เป็นต้น

7. โรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการอบรมดูแลนักเรียน โดยเชิญผู้ปกครองมาประชุมก่อนปิดภาคเรียนภาคต้นและภาคปลายนอกเหนือไปจากการประชุมพิเศษและประชุมผู้ปกครองของนักเรียนใหม่ระดับ ม.1 และ ม.4 ซึ่งทุกโรงเรียนได้จัดอยู่แล้ว ทำให้มีการประสานงานระหว่างผู้ปกครองและครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแก่นักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้ปกครองต้องให้ความรัก ความอบอุ่นแก่บุตรหลานของตน เป็นที่พึ่งและที่ปรึกษาของนักเรียนในเวลาที่มียุทธา รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น ใช้จ่ายยักยอกที่สุภาพ ละเว้นจากอบายมุขและสิ่งมึนเมา เป็นต้น

8. สื่อมวลชนทุกแขนงควรให้ความร่วมมือและประสานงานกัน เสนอสิ่งที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่นักเรียนได้เห็นและรับรู้อยู่ทุกวัน คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ควรกำหนดเวลาของการเสนอรายการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของสถานีโทรทัศน์ทุกช่องให้อยู่ในช่วงหัวค่ำ และหลังการเสนอข่าวประจำวัน เพราะเป็นช่วงเวลา

ที่นักเรียนสามารถดูรายการต่าง ๆ ได้และเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่ตึกเกินไป ซึ่งผู้วิจัยเข้าใจว่าทางสถานีกีฬาอยู่ดีว่ารายการที่เสนอในช่วงนั้นเป็นรายการที่มีคนดูมาก ทางสถานีสามารถเรียกเก็บค่าจัดรายการได้แพง จึงไม่จัดรายการเฉพาะสำหรับเด็กในช่วงดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะแก้ไขหรือปรับปรุงได้โดยทางสถานีสละเวลาเสนอรายการเฉพาะสำหรับเด็กที่เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ สัปดาห์ละ 2 - 3 วัน ในช่วงเวลาที่เหมาะสมที่นักเรียนจะมีโอกาสได้ดู โดยทางสถานีโทรทัศน์ประกาศหรือแจ้งให้นักเรียนทราบ

๑. ผู้วิจัยมีความเห็นว่าค่านิยมที่ควรพัฒนาเร่งด่วนในสังคมไทยปัจจุบัน คือ ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ซึ่งจะต้องเร่งปลูกฝังให้กับนักเรียน แม้จะเป็นค่านิยมซึ่งพบในงานวิจัยครั้งนี้ว่าทั้งผู้บริหารและครูมีความเห็นว่าการปฏิบัติได้มากที่สุด แต่ผู้วิจัยก็ยังมีความคิดเห็นว่าการปลูกฝังค่านิยมด้านความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายให้นักเรียน ยังทำได้ไม่เพียงพอและยังไม่ทั่วถึง การพัฒนาและปลูกฝังให้นักเรียนมีการปฏิบัติตามค่านิยมด้านนี้มากยิ่งขึ้นและได้ผล ต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงผลดีและผลเสีย รวมทั้งโรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น จัดหาที่ทิ้งขยะจำนวนมากตั้งตามบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อฝึกนิสัยการรู้จักทิ้งขยะในที่ที่ควรทิ้ง อบรมเด็กเดือนนักเรียนอยู่เสมอให้ปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น ข้ามถนนตรงทางม้าลายโดยดูไฟสัญญาณจราจรให้แน่ใจก่อนแล้วจึงข้าม การข้ามสะพานลอย ละเว้นการลอคหรือข้ามรั้วที่กั้นอยู่กลางถนน โดยชี้ให้เห็นโทษซึ่งอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตหรือพิการได้ เด็กเดือนให้มีความระมัดระวังในการใช้รถจักรยานยนต์ ซึ่งต้องมีไฟท้ายสำหรับความปลอดภัยในการเดินทางในเวลากลางคืน การเข้าแถวเพื่อขอรับบริการในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้าแถวซื้ออาหารในโรงเรียนโดยโรงเรียนควรทำคอกกั้นบริเวณหน้าร้านเพื่อให้เป็นแถวเรียงหนึ่ง การมาส่งและรับงานคืนจากครู โดยครูทุกคนต้องห้ามนักเรียนส่งงานโดยยื่นเรียงแถวหน้ากระดานแต่ให้เข้าแถวเรียงเดียว การเข้าแถวเพื่อใช้โทรศัพท์สาธารณะหรือซื้อบัตรชมภาพยนตร์ โดยยื่นเรียงลำดับผู้มาก่อนหลัง เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทำการวิจัยเพื่อสังเกตพฤติกรรมของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 - ประการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพียงโรงเรียนเดียว

2. ควรทำการวิจัยบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพียงประการเดียวจาก 5 ประการ และค่านิยมพื้นฐานที่คิดว่าจำเป็น และสำคัญยิ่งในสังคมไทย ปัจจุบันคือ ค่านิยมด้านการมีระเบียบวินัยและ เคารพกฎหมาย

3. ควรทำการวิจัยบทบาทครูในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ในโรงเรียน ประถมศึกษา เนื่องจากการปลูกฝังกับนักเรียนในวัยนี้สามารถทำได้ง่ายกว่าระดับอื่น เป็นวัยที่ เรียนรู้และรับการปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว

4. ควรทำการวิจัยถึงวิธีการที่ครูนำมาใช้กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพราะผลจากการวิจัยพบว่าปัญหาหนึ่งที่มีการปลูกฝังไม่ได้ผลเนื่องจากวิธีการของครูไม่น่าสนใจ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย